

Perusopetuksen tavoitteet ja tuntijako -työryhmälle:

- * Äidinkieli ja kirjallisuus
 - * Modersmål och litteratur
 - * Suomi ja ruotsi toisena kielenä

Opetusneuvos Pirjo Sinko
Undervisningsråd Katarina Rejman
Opetusneuvos Leena Nissilä

OPETUSHALLITUS 20.1.2010

ÄKK-OPPIAINEEN TEHTÄVÄ JA LAAJUUS

- Monitieteinen oppiaine: suomen kieli, kirjallisuus, viestintätieteet (puheviestintä; mediantutkimus), kansanperinne)
- Perustavaa laatua oleva merkitys identiteetille, oppimiselle, tietotyölle, kansalliselle sivistykselle, omakieliselle kulttuurille
- Laaja ja laajeneva vastuualue; ns. laaja tekstikäsitys pohjalla – perinteinenkään oppiaines ei jouda roskakoriin (kielioppi, käsiala, kirjallisuus, Kalevala)
- Suomalaisten hyvä lukutaito – ei kuitenkaan periydy: jokainen sukupolvi hankkii lukutaitonsa itse

TUNTIJAKO

Taulukko 1: Äidinkielen tuntijaon kehitys 1970-2009

POPS/luokka	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	Yht.
POPS 1970	9	9	6	6	6	6	3	3	3	51
POPS 1985	7	7	5-6	5-6	4-6	4-6	3	3	3	41-47
POPS 1994	vähintään 32						vähintään 8			vähintään 40
	Useimmiten kouluissa toteutuivat vain minimimäärät. Ongelmallista oli, että yhdellä yläasteen luokalla oli yleensä vain 2 viikkotuntia.									
POPS 2004	14		14			14			42	
Yleisin toteutunut tuntijako 2004->	7	7	5	5	4	5	3	3	3	

Kommentteja tuntijaosta

- Alaluokilla 1 – 6 riittävästi tunteja; sen tuntijako ei ole herättänyt keskustelua eikä kritiikkiä
- Aineopettajat haluaisivat lisää aikaa luokille 7 – 9 ja mahdollisuuden opettaa jo 5. ja 6. luokkaa
- Yläkoulussa heikkojen oppilaiden tulokset paranevat selvimmin – muiden ei niinkään; opettajien aika ja voimat suuntautuvat heikkoihin
- Nykyisen toteutuneen tuntijaon epäloogisuus: 6. luokalla “yllättäen” 5 tuntia
- Korjausehdotus: 6. luokan yksi tunti 7. luokalle (ruotsinkielisellä puolella jo toteutuu)
- Tuntimäärällä ON merkitystä (Linnakylä, 1996)

Äidinkielen ja kirjallisuuden haasteet

- Suuret sukupuolierot oppimistuloksissa; poikaongelma
- Heikot kirjoitustaidot – nykyinen ops ei toteudu:
- Kirjoitusprosessiin ei ohjata, tietotekniikkaa ei hyödynnetä, vanhakantaiset palautteenantotavat
- Arvosanainflaatio – korkeat arvosanat, kapea asteikon käyttö, pojille helpommin arvosanoja, yhden arvosanan problematiikka
- Äidinkieli vaikea oppiaine luokanopettajille, oppikirjasidonaisuus ja -kritiikki (“hajanaisia”)
- Koulun ja vapaa-ajan tekstimaailmojen kuilu

Haaste: äidinkielen taidot läpi opetussuunnitelman

- Integraatio – oppiaineiden ja aineenopettajien yhteistyö vähäistä luokilla 7 – 9; luokanopettajalla paremmat mahdollisuudet integrointiin
- Kieleen perustuvat perustaidot: Lukeminen, kirjoittaminen ja puhuminen läpi oppiaineiden – tämä näkemys puuttuu Suomen opseista (vrt. EN:n koulun opetuskielen projekti, Norjan kansallinen ops)
- Slogan 70-luvulta: “Jokainen opettaja on äidinkielen opettaja.”

TEATTERIN / DRAAMAN ASEMAN VAHVISTAMINEN

NYKYTILANNE: Teatteri on äidinkielen ja kirjallisuuden sisällä ohuena juonteena – olisi nuorille tärkeämpi
- Valinnaisena “ilmaisutaidon” kurssina joissain peruskouluissa, osana äidinkieltä

VAHVISTAMINEN:

- Oppiaineeksi / valinnaiseksi taito- ja taideaineeksi joillekin vuosiluokille, esim. esittävien taiteiden (teatteri, tanssi, sirkus) “paketissa”
- Oppiaineena teatterille tehtäisiin ops, kehittyisi
- Jokin äidinkielen tunti nimetään sille (yläkoulussa mahdollista vain, jos tulee lisätunti)

KOULUKIRJASTOTOIMINTA: TIEDONHALLINTA YLEISIIN TAVOITTEISIIN

Nykyisin koulukirjastotoiminta mahdollista toimintaa, ei velvoittavaa

Oppilaiden tiedonhallintataidot (tiedonhaku, tiedonvälittäminen, lähdekritiikki) ja oppimaan oppimisen taidot koko koulun yhteisvastuuta

- Nyk. opetussuunnitelman perusteissa Viestintä ja mediataito –aihekokonaisuudessa
- Kirjastonkäyttötaito vain äidinkielen ja kirjallisuuden opsissa
- Koulukirjastoja ja kirjastoyhteistyötä tulisi vahvistaa oppimisympäristönä

OPPIAINEEN NIMENMUUTOSPAINEEET

- Ehdotus uudeksi nimeksi:
 - *Suomen kieli ja kirjallisuus / Svenska och litteratur*
 - *Suomi / Ruotsi toisena kielenä*
- *Äidinkieli*-sana nimessä (molemmille oppimäärille) ei vastaa nykyistä kielitilannetta; EN ei käytä projektissaan *äidinkieli*-käsitettä; kv-yhteyksissä synnyttää väärinkäsityksiä: neutraali oppiaineen nimi voisi olla parempi murkkupoikien motivaatiolle
- Edellinen nimenmuutos 1999 “*Äidinkieli*” (Modersmålet) - *Äidinkieli ja kirjallisuus*
 - Vahvistettiin kirjallisuuden asemaa

SUOMI JA RUOTSI TOISENA KIELENÄ

Tuntijakoasetus (1435/2001): koulun opetuskielen mukaan määräytyvän äidinkielen ja kirjallisuuden sijasta maahanmuuttajille voidaan opettaa joko kokonaan tai osittain suomen tai ruotsin kieltä erityisen maahanmuuttajille tarkoitetun oppimäärän mukaisesti

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet (2004): oppilaille, joiden äidinkieli ei ole suomi, ruotsi tai saame ja joiden suomen tai ruotsin kielen taito ei ole äidinkiellisen tasoinen kaikilla kielitaidon osa-alueilla, opetetaan suomea tai ruotsia toisena kielenä joko kokonaan tai osittain suomi tai ruotsi äidinkielenä -oppimäärän sijaan.

OPPIMÄÄRÄ

- Jos kielitaito ei äidinkielen tasoinen, oppimäärä suomi/ruotsi toisena kielenä
- Suoritetaan yhtä oppimäärää, mutta opetusta suomi/ruotsi äidinkielenä ja suomi/ruotsi toisena kielenä tai pelkästään suomi/ruotsi toisena kielenä (ei määritelty tarkemmin, kuinka paljon erillistä, Opetushallitus suosittanut 3 vvt)
- Vuoden 2010 alusta lähtien asetus takaa mahdollisuuden suomi tai ruotsi toisena kielenä -opetukseen tai muun opetuksen tukeen 3 opetustunnista viikossa jokaista neljän oppilaan laskennallista ryhmää kohti (opetukseen osallistumisen aloittamisesta kuusi vuotta)

OPETUS

- Vuonna 2005 noin 12 % maahanmuuttajaoppilaista sai suomi tai ruotsi toisena kielenä -opetusta koko äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tuntimäärän
- Yleisin oli tilanne, jolloin maahanmuuttajaoppilaat ovat osan äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tunneista suomi tai ruotsi äidinkielenä –tunneilla ja saavat 1–2 tuntia viikossa erillistä suomi tai ruotsi toisena kielenä -opetusta
- Arviolta neljäsosa (25 %) kaikista maahanmuuttajaoppilaista ei saa erillistä suomi tai ruotsi toisena kielenä –opetusta
- Erillistä ruotsi toisena kielenä -opetusta hyvin vähän

ALAN KEHITYSTILANNE

- Suomi toisena kielenä -opetuksessa paljon aineenopetusta jo vuosiluokilla 1–6
- Opettajankoulutus ja oppimateriaalituotanto tyydyttävällä tasolla
- Tutkimusta tehdään Suomessa enenevässä määrin, mutta tutkimustietoa tarvittaisiin lisää koulutuspoliittisen päätöksenteon tueksi
- Ruotsi toisena kielenä -ala vielä muotoutumassa, mutta voi hyödyntää Ruotsissa tehtyä tutkimusta ja materiaalituotantoa
- Erillistä ruotsi toisena kielenä -opetusta edelleen hyvin vähän

POHDITTAVAA

- Oppimäärän aseman vahvistaminen (KESU-tavoite), esim. määrittelemällä tarkemmin, kuinka paljon erillistä suomi/ruotsi toisena kielenä –opetusta (esim. vähintään 1–3 tuntia oppilaan kielitaidon mukaisesti)
- Toisen polven maahanmuuttajien määrän lisääntyessä tulee pohtia, voidaanko samoja tavoitteita ja sisältöjä ja erityisesti päättöarvioinnin kriteereitä soveltaa sekä ensimmäisen että toisen polven maahanmuuttajiin

OPETUSHALLITUS

Äidinkieli ja kirjallisuus –oppiaine: 11 eri oppimäärää:

suomi äidinkielenä
ruotsi äidinkielenä
saame äidinkielenä
romani äidinkielenä
viittomakieli äidinkielenä
muu oppilaan äidinkieli
suomi toisena kielenä
ruotsi toisena kielenä
suomi saamenkielisille
suomi viittomakielisille
ruotsi viittomakielisille

Pohdintaa eri äidinkielistä

1. saamen kielen ja romanikielen uhanalaisuus
 - uusi rahoitusasetus: mikäli opetuksen järjestäjällä on saamenkielisiä ja romanikielisiä oppilaita vähemmän kuin neljä, voi laskennallisen ryhmän vähimmäiskoko olla kaksi oppilasta
2. opetussuunnitelman perusteiden liitteenä on suositus maahanmuuttajien äidinkielen opetuksen perusteiksi, maahanmuuttajien oman äidinkielen opetus on näin perusopetusta täydentävää opetusta
 - statuksen parantaminen (KESU-tavoite): voitaisiin sijoittaa äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen muu oppilaan äidinkieli -oppimäärään

Kielikasvatuksen eheyttäminen uudessa opetussuunnitelmassa

Äidinkieli, toinen kieli, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet ovat opetussuunnitelmassa liian kaukana toisistaan.

Kielitaito tulisi nähdä kokonaisvaltaisemmin - haaste 2010-luvun opetussuunnitelmauudistukselle. Näkökulman voisi ottaa huomioon jo tuntijaon rakenteessakin.

Oppilaiden kielitaitoprofiilit vaihtelevat.